

ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА В ДІЯЛЬНОСТІ ПОДАТКІВЦІВ

У статті розглядаються деякі питання формування інформаційної культури в управлінській діяльності податківців. Вказується на необхідності впровадження інформаційних технологій в управлінні.

Ключові слова: інформаційна культура, інформація, інформаційне суспільство, інформаційні технології.

Кінець ХХ століття і початок ХХІ стали початком Ери інформатизації. Відбувається формування нового типу суспільного устрою – інформаційного суспільства. Інформація – в наш час означає все. Інформація та поінформованість, в першу чергу для управління – це ключ до перемоги.

Стрімкий розвиток комп'ютерних технологій дозволили створити безпрецедентні засоби передачі інформації, які спричиняють докорінні зміни в усіх сферах людської діяльності. Такий бурхливий розвиток інформатизації суспільства одержав назву інформаційної революції, яка, без сумніву, сприяючи прогресивному розвитку суспільства, породила значну кількість проблем [1], що обумовлені ключовою роллю інформації в житті суспільства. В сучасних умовах саме інформація являється тим стратегічним ресурсом, який визначає рівень розвитку держави.

Відбувається зміна способів виробництва, світогляду людей, міждержавних відносин. Інформаційні технології, що з кожним днем набувають все ширшого застосування, кардинально змінюють повсякденне життя людей. Усвідомлення природи цих змін – необхідна передумова для розв'язання практично любого прикладного завдання.

Держава набуває в інформаційному суспільстві нових рис, нового значення [2]. Саме тому державні службовці, менеджери, керівники різних ланок повинні усвідомити цінність інформації як товару, як необхідної складової управлінської діяльності, як основного елементу аналізу та прогнозування. Саме інформація виходить на ключові позиції у формуванні перспективного розвитку в будь якій сфері діяльності.

Основним завданням даної статті є висвітлення необхідності підготовки спеціалістів-податківців до роботи в нових умовах – в умовах

розвинутого інформаційного суспільства та потреби правового забезпечення розвитку інформаційних відносин на сучасному етапі в державних органах, при цьому формуючи основи інформаційної культури.

Цілий ряд вчених підтримує необхідність впровадження інформаційних технологій в управлінні: "основними заходами підвищення ефективності діяльності органів управління соціальними системами в цілому являється наступне вдосконалення їх організації, починаючи з низових ланок: перебудова методів і методик планування і контролю за діяльністю органів і підрозділів, запровадження нових інформаційних технологічних процесів підтримки та прийняття управлінських рішень" [3].

Серед вітчизняних досліджень проблеми інформатизації управлінської діяльності слід відзначити праці Р.А. Калюжного, М.Я. Швеця, В.С. Цимбалюка, Н.Б. Новицької, В.Д. Гавловського, В.М. Брижка, К.І. Белякова, а також зарубіжних вчених О.А. Гаврилова, Н.С. Польового, Г.Г. Абрамкіна, В.С. Кудрявцева та Ю. Хаяші, яким, фактично, було сформульовано поняття "інформаційне суспільство" [4].

Розвиток комп'ютерних технологій дозволяє автоматизувати багато процесів щодо накопичення, аналізу, розподілу пошуку інформації, підвищуючи тим самим ефективність управлінської діяльності податківців. На сьогоднішній день створено цілий ряд правових інформаційних систем. Вони забезпечують вільний доступ громадян до правових актів. Саме це є одним із елементів прозорості правової системи держави. Побудова та своєчасне наповнення зазначених правових інформаційних баз даних повною та достовірною інформацією є одним із елементів побудови демократичної держави.

Необхідно відмітити, що вміння працювати з інформацією є важливою складовою успішного

прийняття рішення як державними службовцями взагалі, так і податківцями – зокрема. Можна стверджувати, що податкова інформація відносно самостійний вид інформації, яка складається з "відомостей про податкову службу України" та зібрані у податковій службі "дані стосовно суб'єктів підприємницької діяльності" [5]. Податкова інформація – це сукупність відомостей і даних, що створені або отримані суб'єктами інформаційних відносин у процесі поточної діяльності й необхідні для реалізації, покладених на органи державної податкової служби завдань і функцій. Порядок подання податкової інформації органам державної податкової служби визначається Кабінетом Міністрів України [6]. Система податкової інформації, її джерела та режим визначаються Податковим кодексом України та іншими нормативно-правовими актами.

Саме вміння використання такої інформації та надання її іншим користувачам і є завданням інформатизації податкових органів України. Підняття проблеми інформатизації на нормативно-правовому рівні показує розуміння держави щодо даного питання та підтримку процесів інформатизації органів влади. Необхідно зазначити що поставлене Урядом держави завдання [6] щодо інформатизації податкових органів України не втрачає своєї актуальності і сьогодні, а механізм його реалізації знайшов відображення у главі 7 розділу 2 Податкового кодексу України – Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державної податкової служби [7].

Основними елементами інформаційно-аналітичної системи податкових органів України є бази даних; системи обробки даних (у системах прийняття рішення); автоматизовані робочі місця. Первинними елементами інформаційно-аналітичної системи є периферійні об'єктно-спеціалізовані автоматизовані інформаційні підсистеми.

Дієвим способом вирішення проблем здійснення інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності податківців є запровадження відповідного комплексу, який передбачає подання, приймання та комп'ютерну обробку податкової звітності та реєстрів податкових накладних в електронному вигляді, створення електронних реєстрів податкових накладних та використання аналітичних процедур для всебічного та оперативного аналізу даних податкової звітності.

Інформаційно-аналітичне забезпечення діяль-

ності податкової служби є фактично одним із способів здійснення податкового контролю.

Створення інформаційно-аналітичного забезпечення податкової служби як цілісної системи, спрямованої на загальний аналіз результатів господарської діяльності платників податків, забезпечить покращення адміністрування, дозволить спрямувати податковий контроль на тих платників податків, які ухиляються від виконання податкового обов'язку, і зменшити навантаження на сумлінних платників податків.

Необхідно відмітити, що інформатизація це не тільки технічне забезпечення та створення комп'ютерних програм, це, перш за все спеціалісти, які мають відповідний рівень підготовки.

Основна перешкода, що стоїть на шляху масового впровадження інформаційно-аналітичних технологій в діяльність органів ДПС України – це нестача кадрів (особливо в регіонах), що добре орієнтуються на українському та міжнародному ринках, володіють технологіями і методикою інформаційно-аналітичної роботи, а також здатних генерувати і далі розвивати методологію роботи.

Українська вища школа раніше ніколи спеціально не займалася проблемою підготовки фахівців даного профілю. Однак сьогодні на перший план вийшла проблема підготовки фахівців, які можуть інформаційно забезпечити ухвалення оптимального рішення в умовах недовідності визначеності.

Отже з цілковитою впевненістю можна стверджувати, щоб процес інформатизації податкових органів України проходитиме з більшим успіхом та на належному рівні лише за умови реалізації нової стратегії підготовки фахівців для державної податкової служби України, тобто планомірної і фундаментальної підготовки висококваліфікованих молодих фахівців та ведення дослідницької роботи в даному напрямі на базі Національного університету ДПС України.

В інформаційному суспільстві найбільш гостро піднімається проблема вміння швидко та правильно знаходити потрібний об'єм інформації, систематизувати, аналізувати його і, беручи до уваги можливі ризики, в потрібному напрямку готувати управлінське рішення. Це говорить про те, що людина повинна мати певний рівень культури при роботі з інформацією. Усвідомлення того що світ стоїть на порозі вступу до інформаційного суспільства спонукає нас

до необхідності розвитку суспільних відносин розвинутого суспільства. А це, в першу чергу, культура інформаційного суспільства – інформаційна культура. Слід зазначити, що зміст поняття "інформаційна культура" найточніше відображає взаємодію окремої особистості з навколишнім інформаційним середовищем й інформаційним простором. Найбільш повне визначення поняття "інформаційна культура", об'єднавши всі підходи, і до якого ми приєднуємося повністю, дав український вчений В.С. Цимбалюк: Інформаційна культура – це якісна оцінка за певними критеріями (умовами) рівня функціонування структурних одиниць суспільства (окремих індивідів, підрозділів та конкретної соціальної системи в цілому, як сфери суспільних відносин) щодо скеровування технологічного забезпечення отримання, передачі, зберігання і використання інформації щодо досягнення узгоджених і визначених нормативно у суспільстві цілей завдань, інтересів, потреб [5].

Це поняття включає в себе не тільки вміння правильно працювати на комп'ютерах, в Інтернеті, в корпоративних мережах, але і всі інші сторони багатогранного поняття культура, адаптованого до інформаційного суспільства, тобто знаннями і вміннями в області інформаційних технологій, а також бути знайомим з юридичними і стичними нормами у цій сфері.

Найважливішою складовою частиною інформаційної культури сучасної людини являється комунікативна культура з використанням сучасних інформаційних технологій. Розвиток мережевих інформаційних технологій зробило інформаційні ресурси глобальної мережі Інтернет потенційно доступними більшості людства. Вміння отримувати необхідну інформацію з мережі стає невід'ємною частиною інформаційної культури людини. Робота в комп'ютерних мережах вимагає знань і дотримання правил поведінки. Існують певні правила роботи з електронною поштою та участі у телеконференціях.

Таким чином, людина володіє інформаційною культурою, якщо:

- має уявлення про інформацію та інформаційні процеси, будову комп'ютера та його програмне забезпечення;
- вміє з достатньою швидкістю вводити інформацію з клавіатури та працювати з графічним інтерфейсом програм за допомогою мишки;
- вміє використовувати інформаційне мо-

делювання при розв'язанні задач за допомогою комп'ютера:

- вміє створювати та редагувати документи, в тому числі мультимедійні презентації;
- вміє обробляти числову інформацію за допомогою електронних таблиць;
- вміє використовувати бази даних для зберігання та пошуку інформації;
- вміє використовувати інформаційні ресурси комп'ютерної мережі;
- знає і не порушує закони про авторські права на комп'ютерні програми;
- дотримується етичних норм при публікації інформації в мережі Інтернет і в процесі спілкування за допомогою мережі Інтернет.

Основна перешкода, що стоїть на шляху масового впровадження інформаційно-аналітичних технологій в управлінську діяльність – це нестача кадрів (особливо в регіонах), що добре орієнтуються на українському та міжнародному ринках, володіють технологіями і методикою інформаційно-аналітичної роботи, а також здатних генерувати і далі розвивати методологію роботи.

Виходячи із ситуації що склалася і повинна формуватися нова стратегія підготовки фахівців органів державного управління: по-перше, необхідно організувати мережу курсів перепідготовки і підвищення кваліфікації фахівців; по-друге, доцільно почати планомірну і фундаментальну підготовку висококваліфікованих молодих фахівців; по-третє, розгорнути дослідницьку роботу і аспірантську підготовку в даному напрямі на базі академічних інститутів і вузів.

Варто відзначити, що далі всіх у підготовці кадрового потенціалу майбутнього пішла Росія, де в шкільну програму введено вивчення курсу "Інформаційна культура". В Україні було прийнято Указ Президента, який передбачає введення у вищих навчальних закладах спецкурсу "Інформаційна культура". Але здебільшого, цей Указ залишився декларативним, та через відсутність спеціалістів, необхідної матеріальної бази не виконується на місцях. У майбутньому ситуація може змінитись на краще. Верховною Радою України, прийнята Постанова "Про проведення парламентських слухань щодо питання розвитку інформаційного суспільства в Україні" від 17.03.2005 р. № 2488-IV, яка запланувала на 21 вересня 2005 року парламентські слухання з питань розвитку інформаційного суспільства.

Таким чином, інформація в управлінській діяльності в інформаційному суспільстві переходить на зовсім новий рівень свого розвитку і щоб володіти навиками роботи в такому суспільстві, необхідно починати раніше готувати спеціа-

лістів. Без свідомої, постійної уваги до запровадження на всіх рівнях інформаційної культури з боку всіх гілок державної влади неможливе розв'язання завдань розвитку України на шляху переходу до правової демократичної держави.

Література

1. Тоффлер Е. Третья волна / Е. Тоффлер. – М.: АСТ. – 512с.
2. Новицька Н.Б. Інформаційна культура як чинник інформатизації ДПС України / Н.Б. Новицька // Науковий вісник Національної академії ДПС України. №3. – 2011. – с.37-40.
3. Калюжний Р.А., Шамрай В.О., Швець М.Я., Гавловський В.Д., Гуцалюк М.В., Колпак Р.Л., Цимбалюк В.С., Яцишин Ю.В., Ластовецький А.С. Інформаційне забезпечення управлінської діяльності в умовах інформатизації: організаційно-правові питання теорії і практики. Монографія. /За ред. Р.А.Калюжного, В.О.Шамрая. – Київ, 2002. – 296с.
4. Європа на шляху до інформаційного суспільства : Матеріали Європ. Комісії, 1994-1995 рр. / Держ. ком. зв'язку та інформатизації України: [Уклад.: Павлович В.М., Цвігун А.В.]. – К., 2000. – 176 с.
5. Цимбалюк В. Проблеми формування інституту інформаційної культури в теорії інформаційного права України / В. Цимбалюк // Правова інформатика. – №1. – 2003. – С. 31-36.
5. Долгий О.А., Задояний М.Т, Крошко В.П. та ін. Професійний ризик в діяльності працівників податкової міліції. Навч. посібник / За заг. Ред.. Спиридонова О.О. – К.: Атіка – Н, 2002. – 320с.
6. Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про затвердження переліку завдань (просектів) Національної програми інформатизації на 2006 рік, їх державних замовників та обсягів фінансування" від 8 листопада 2006 р. №552-р.
7. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13-14, № 15-16, № 17. – Ст.112
8. Науково-практичний коментар до податкового кодексу України: в 3 т. / кол. авторів [за заг. ред. М.Я. Азарова]. – К.: Міністерство фінансів України, 2010. – 784 с.

Е.В. Пригорницкая

Информационная культура в деятельности налоговиков

В статье рассматриваются некоторые вопросы формирования информационной культуры в управленческой деятельности налоговиков. Указывается на необходимости внедрения информационных технологий в управлении.

Ключевые слова: информационная культура, информация, информационное общество, информационные технологии.

O.V. Prigornicka

Information Culture in the activities of the tax officers

We consider some of the issues shaping information culture in the management of tax. It is indicated on the importance of introduction of information technologies in management.

Keywords: media culture, information, information society, information technology.